

TÜRK MİTOLOJİSİ SÖZLÜĞÜ (H-J)

by Kayıp Dünya - Pazartesi, Ocak 03, 2000

<http://www.kayipdunya.com/kayipdunya/turk-mitolojisi-sozlugu-h-j>

H

Hak A????: ?lahi bir a?kla Tanr?'ya seslenen kahraman ve saz ?airi. Hak a???? olan kimseye dünyadaki tüm bilimlerin kap?s? aç?l?r.

Hal Anas?: Kar???k saçlı, büyük ba?lı, uzun boylu ve beyaz giysili olarak tasvir edilen, göze görünmeyen ?eytani bir varlık?r. Yeni do?mu? çocuklar? öldürdü?üne inan?l?r.

Hal Dili: Al dili olarak da bilinir. Tersine bir dildir. ?nan??a göre öte dünya varlıkların?n ya?ay??lar?, görünüşleri ve dilleri bu dünyanın?n tam tersidir.

Hami Ruh: Koruyucu ruh. Koruyucu ruh, ona verilen kurbanla ayn? izleri ta??r.

Han: Ulu, büyük, sayg? gösterilen, hürmet edilen demektir. Kaan ?eklinde de kullan?lan, önemli bir ünvan?r.

Han Çingis: Cengiz.

Haydar: Harman? savruldu?unda, rüzgar? çarpmak için söylenen harman ?ark?lar?nda ad? geçen bir varlık. Rüzgar sahibi.

Helva: Sa?lamlı??n ve dirili?in kayna?? say?lan, bir tür yiyecek. Kaostan evrene geçi?i sembolize eder.

Hetonik Varlıklar: Topraktan yaratılm??, yeralt?nda, ma?aralarda ya da kuyularda ya?ayan ?eytani varlıklar. Çirkin ve biçimsiz olurlar.

H?b?l?k: Özellikle uyuyan insanlar?n üzerine çöküp, öldürene kadar bo?az?n? s?kt??na inan?lan, kad?n görünüşünde tasvir edilen, ?eytani ruh.

H?z?r: Ab-? Hayat'tan içip ölümsüz oldu?una inan?lan, insanlar?n dara dü?tü?ünde yardım istedi?i efsanevi varlık. H?z?r'a evliyalık vasf? da yüklenmiştir.

Hortlak: Geceleri mezar?ndan ç?k?p, insanlara zarar verdi?i dü?ünülen hayali varlık.

Huda: Ulu Yaratana verilen isimlerden biri. Kuday, Huday veya Guday olarak da kullan?l?r. "Allah, Tanr?" anlamına gelmektedir.

Humay: Umay Ana'nın farklı söylenişlerinden biri.

Huu Ney: Hakas efsanelerinde adı geçen, kurt kılına girdiği söylenen, merhametsiz ve hilekar kadın karakter.

Hüma Kuğu: Cennet Kuğu, Devlet Kuğu. Eski Yunan'da sürekli tazelenme ve yenilenme anlamına gelen "Feniks" adı ile anılır. Umay Kuğu olarak da bilinir.

I

Idk-Iduk: Saygı gösterilen, hürmet edilen, kutsal bilinen ve kurbanlık anlamlarına gelen, mitolojik sözcük. Divan-ı Lügat-it Türk'de, kutlu ve mübarek yüzlü her nesne olarak tanımlanmıştır.

Imay ce: Hakas dilinde, Umay Ana'ya verilen bir ad. Mavi ve beyaz kuğu kılına girebildiğine ve küçük çocukların canlarını koruduğuna inanırlardır.

Isah: Baharda doğanın tazelenmesini kutlamak için yapılan bayram. Kurbanlar kesilir, kemiz içilir ve ortada yakılan odunların üzerinden atlanır.

İtk: Türk destan geleneğinde, önemli bir yere sahip mitolojik bir öge. Efsanevi kahramanların, ilahi bir kütan doğduğunu düşünülürdü.

?

blis Kaan: Savaşta cesaret vermesi için çağrılan ruh. Savaş ruhu.

ççi: Nesnelere içinde olan, olağanüstü doğasını aktaran gizli güç. Koruyucu, iyiliksever ruhlara verilen isim.

di-zi: Belli bazı doğa objelerinin koruyucusu, koruyucu ruhu anlamındadır. Eski Türk dillerinde, Gökyüzü Tanrısının vasıflarından biridir.

lk Ata: İnsanların, boyların ve soyların ilk ecdadı. Dünyanın yaratılış sürecine tanıklık edip, katkıda buldukları düşünülür.

mre-mere: İlkbaharda ortaya çıkıp, kükler saçarak gökyüzüne yükseldiğine inanılan bir yer ruhudur. Ekinler mre-mere'den sonra ekilir, hayvanlar mere geçtikten sonra otlağa çıkarılır. Günümüzdeki "Cemre" ile ilintili olduğu düşünülmektedir.

nisiasiya: Bireyin toplumsal konumundaki değişikliğini temsil eden merasim. Merasimin bazıca özelliği, atalar dünyası ve gaip ile ilgili gizli bilgilerin verilmesidir. Bu bilgiler gizli "ku dili" ile aktarılır.

skender Zülkarneyn: Ölümsüzlük ve Ab-ı Hayat'ı arayış ile ilgili efsanelerde adı geçen, mitolojik bir karakter. Makedonyalı skender ile arasında bir bağ yoktur.

ye Kıl-ne Kıl: Amanların, öte dünyada yaayan ruhlarına verilen isimdir. Bağ koruyucu ruhun taaddıdır.

Yehsî: Hamile kadınlara, doğum zamanında yardım eden varlık. Doğum ilahesi.

Ye-Yiye: Göze görünmeyen koruyucu ruhlar. Her şeyin bir iyesi, koruyucusu, ruhu olduğuna inanılır.

Yiler: Kutsallar, evliyalar, erenler.

J

Jelmoguz: Çoğu zaman boynuzlu olarak betimlenen, kötü huylu bir varlık. Gücünü, boynuzlarının sayısından aldığı söylenir. Ateş koruyucusudur.

Jeztîrnak: Dağlık yerlerde ya da ormanda yaşadığına inanılan, sihirli bir varlık. Kadın olarak tasvir edilir. Albastı ile ilişkilendirilir.

Jir Yase: Ekinleri ve tarlaları koruyan ruh. Onun koruyuculuğunu ve iyiliğini kazanmak için, her yıl ekinden önce kurban kesilirdi.